

Ранко Павловић

П Т И Ц А

Споро и тешко се будио. Тромим покретима руке трљао је очи, покушавајући да одагна мору која га је притискала, не дајући му да подигне главу, да устане, да дише. Кроз једва отворене трепавице видио је нејасне силуете, издужене и сабласне, извитоперене у нешто чији се облик и смисао не могу дефинисати. Није знао гдје се налази, које је доба дана, да ли је будан или још спава, да ли тај несносни звук долази од крупних капи кише које добују по лишћу или с неког огромног градилишта, да ли ту хуку изазива његово неравномјерно дисање или снажан вјетар који гризе гране дрвећа.

Споро се будио и неизвјесно је било да ли ће се уопште пробудити. Кад би, уз велики напор, успио раставити трепавице и крајичком сузног ока погледати изнад себе, ништа друго није видио сем те одвратне птичурине. Махала је крилима за која би се могло рећи да су црна, а можда и прљавосмеђа, можда модра. Из отвореног огромног кљуна, попут ражешћене змије, спремне сваки час да жртви скочи међу очи, палацао је двокраки језик, рапав и љепљив и чинило се да би у његовим рачвама човјек лако могао нестати. Из очију, мутних и тамних, сијевале су муње. У посљедње вријеме ништа друго на њој није примјећивао осим крила која су се споро помјерала горе и доље, наговештавајући олују иза које ће остати пустош, кљуна који је почињао тамним отвором, сличног отвору пећине у беспућу и очију које су из дана у дан постајале веће, па је понекад помишљао да од птице за извјесно вријеме ништа друго неће остати сем тих огромних очију.

И увијек када би се појавила птичурина, немоћ у слабашном тијелу постајала је већа: не би више могао ни руку да покрене, ни очи да отвори, ни да дише, осјећао је само како се надима, како се у њему нешто ломи, осјећао је неодољиву потребу да повраћа. Трајало би то тако неколико минута, а онда би, сломљен и изнурен, почео по-

ново да тоне у сан. И тада би се, у сну, враћао њиховом првом сусрету, свјежем мајском јутру прије пет година.

Појавила се сасвим недавно, када није могао ни помишљати да ће се нешто занимљиво догодити у његовом животу, што ће унијети бар мало ведрине у успављујућу монотонију. Било је то оног пролећа када се, zasiћен градске вреве, штурих и испразних предавања професора, људи с извјештаченим и намјештеним осмјесима, са сазнањем да је улудо прохујало неколико година, у којима никако није могао да се снађе и одреди према средини у којој је живио, вратио у село. Знао је тада сваког јутра одлазити у шумарак изнад трошне куће и сате проводити лежећи на трави, склопљених очију, с рукама под главом. Годила му је потпуна тишина, волио је да му свјежи латор милује ријетку брадицу. Лежао је тако не размишљајући ни о чему, ослобођен свих спрега и обавеза, не осјећајући ни задовољство ни досаду, ни радост ни тугу, ни присутност ни отуђеност, не осећајући, заправо, ништа. Чинило му се да се ништа око њега не догађа, да је вријеме застало у свом току, да је сасвим поремећен слијед догађаја и да ће тако остати све док се нешто не догоди што би могло поново успоставити ред и законитости у вртлогу времена.

А онда се, једног мајског јутра, појавила та птичица. Скакутала је најприје по гранама стабла под којим је лежао, неуморно је дуго скакутала, затим се спустила на траву неколико корака од његовог заваљеног тијела, па му се почела, непрестано скакућући, полако приближавати. Притом је стално цвркулала. У почетку га је нервирао тај цвркул, јер је реметио мир на који је сасвим навикнуо, али се постепено на њега навикао. Птичица је весело цвркулала, просипајући по трави мелозвучне тонове, који су се часак рвали с влатима, па се извлачили из сплета травки, дуго подрхтавали над ниским растињем и на крају се логано пењали према крошњама дрвећа и горе се негдје губили у густичу лишћа. Перје које ју је прекривало било је саздано од безброј ненаметљивих и ведрих боја. Тамнозеленкаста, прелазила је у плавкасту боју, боја мака прелијевала се у љубичасту, румена у боју различка, боја неба у боју паперјастих облака и, зачудо, све је то било у одређеном складу, у хармонији којој се ништа не би могло додати ни одузети.

Кад му се сасвим приближила, полако је испружио руку према њеним танким ножицама, али је птица тог трену одскочила неколико корака уназад, па му се опет почела скакућући приближавати, не престајући просипати пјесму. Сваки пут кад би јој понудио длан, бјежала је да би се поново вратила. Трајало је то до поподневних сати, кад је отишао у кућу.

Сутрадан је птица опет била у шумарку. Скакутала је, цвркулала, долазила му све ближе и на крају се попела на његов испружени длан, прешла руком на груди и дуго

на њима скакутала. Понављао се то из дана у дан, све док га једном птица није допратила до куће. Он је ушао, а она је остала на крову, скакутала, пролијетала поред прозора и цвркулала све до вечери. Ујутро га је сачекала пред вратима и за њим одлетјела у шумарак. Послије неколико дана одважила се да уђе у кућу. Играла је по ормару, јела мрвице са стола, летјела из једног угла у други и чинила му живот љепшим и занимљивијим. Набавио јој је мали кавез, али у њему није дуго остала, јер је сматрао да нема никаквог смисла кротити тако љупко и питомо створење.

На птицу се сасвим навикао. Док је шетао, она му је сједила на рамену, док је спавао, она је стајала на ормару, док је јео, она је купила мрвице са стола и пјевала му Нису се једно од другог одвајали. Он је све чешће залазио дубље у шуму тражећи ситне бубице и сјемење шумских трава за своју птицу, а никад није морао размишљати шта да јој накупи: птица је летјела пред њим, слијетала на жбун и кљуном показивала шта жели.

Ујесен је примјетио да птица полако расте. И неке боје њеног тијела су се губиле, тако да је у зиму постала сасвим сива и велика скоро као голуб. Све је рјеђе пјевала, а глас јој је био крештавији, испрекиданији, грубљи, понекад чак у неким тоновима и непријатан.

Зиму су провели заједно, у загушљивој собици, чији су прозори ријетко отворани. Перје птице, која је непрекидно јела љетос сакупљено сјемење, добијало је смеђу боју, крила и кљун су расли, сјај очију губио живост, поглед постајао мутнији, а кад су хладне међаве најављивале најжешће, али ипак посљедње трзаје зиме, сасвим је престала да пјева.

Прољеће је дочекао тужан. Птица му је почела да смета. Никуд се није од њега одвајала, била је с њим у соби, пратила га у кратким шетњама, а он је све јаче осјећао хладноћу од замаха њених крила, сједила му на рамену и јела своје сјемење чак и кад је кретао на нешто дужа путовања. Птица је непрекидно и брзо расла, а перје је добијало темноцрну, у предвечерје чак застрашујућу боју.

Љето и јесен су протекли у немирним сновима. У свако доба дана, више него ноћу, осјећао је неодољиву потребу да спава, али чим би склопио очи, био је свјестан присутности крупне, црне птичурине, која га посматра закрвављеним очима, која га непрекидно дугим и оштрим кљуном мјерка и то му је прекидало сан. Зиму је дочекао опхрван мрачним и тешким мислима. Живот с птичурином у истој соби постао је неиздржљив. Покушавао је понекад да њену непажњу искористи и гурне је напоље кроз отворена врата, али би она одмах долетјела до прозора, лупала по стаклу све док јој не би отворио и опет улазила у собу, сједила на сто, на кревет, на ормар, а он се уклањао, бјежао у углове и непрекидно размишљао како да се ослобо-

ди сабласти уз коју више није могао живјети. Птичурина сада није бирала храну, јела је све што се налазило у кући, постала је сасвим трома, тешко се кретала, рушила је све на што би наилазила и само понекад испуштала застрашујуће крикове који су га доводили до лудила.

Наредних година птица је још више порасла, кљун јој се издужио и заострио, очи сасвим замаглиле, а трома крила постала несразмјерно велика у односу на огромно тијело. Ни бјежање му није помогло: она га је пратила, летјела је увијек изнад њега, крилима заклањала сунце. Кад би, уморан и сасвим исцрпљен, пао на земљу и почео да тоне у сан, она је лебдјела изнад њега, машући крилима и пиљећи у њега огромним, мутним очима.

Споро и тешко се будећи, сјећао се свега тога. Лагано је отворио очи, али чим су се трепавице размакле толико да би пред собом могао нешто видјети, угледао је кљун, крила и очи одвратне немани. Изгубио је свијест и утонуо у још јачи сан.

ПОВЕРА
ОРТОВА